

Anadolu Ajansı

Anadolu Ajansı, 06 Nisan 1920'de **Mustafa Kemal Atatürk** tarafından verilen kararlarla Ankara'da kuruldu. Dönemin şartları içerisinde Ajansın kurulduğu bilgisi telgrafla ülke sathına duyuruldu. Ajans, Atatürk'ün oluşturduğu kurumlardan birisi olarak kurulduğu dönem, kuruluş süreci, üstlendiği görev ve sonraki dönemdeki çalışmaları açısından farklı bir konuma ve öneme sahiptir. Kuruluş çalışmalarından sonraki dönemde de sahiplik yapısı ve misyonu gibi konularıyla Atatürk'ün ilgilenmesi, mülkiyet olarak özel şirket statüsüne sahip olmasına rağmen devletin resmî karar ve tutumunu ilk açıklayan kurum olması Ajansı önemli ve farklı kılmaktadır.

Anadolu Ajansının kurulduğu dönem İmparatorluktan Cumhuriyet'e geçişin yaşandığı yıllara rastlamaktadır. Millî Mücadele hareketinin başlamasıyla birlikte Anadolu hareketinin en büyük güçlüklerinden birisini amaçlarını ülke içi ve dışına iletecek araçlar bulmak oluşturmuştur. Mücadelenin başlangıcında olmasa da daha sonra işgal edilecek olan İstanbul, basının merkezini oluşturuyordu. İstanbul Hükûmetinin basın üzerindeki sansürü, Anadolu ile İstanbul arasındaki iletişimdeki güçlükler, Anadolu basının çok zayıf olması Millî Mücadele hareketinin iç ve dış kamuoyuna kendisini ve amaçlarını anlatmada en büyük problemi idi.

Atatürk'ün Samsun'a çıkışıyla başlayan millî hareket **Amasya Tamimi**, **Erzurum** ve **Sivas** kongreleriyle bağımsızlık mücadelesini başlatırken siyasi ve askerî alandaki gelişmeleri Anadolu hareketinin gözüyle anlatacak araçlara ihtiyaç duymaktaydı. Anadolu Ajansı kurulmadan önce bazı gazeteler bu ihtiyacı yerine getirmeye çalıştı. Bu amaçla Sivas Kongresi'nden sonra 14 Eylül 1919'da Sivas'ta ismi Mustafa Kemal Atatürk tarafından verilen **İrade-i Milliye**, Atatürk'ün mücadelenin merkezini oluşturacak olan Ankara'ya gelişinden 14 gün sonra, 10 Ocak 1920'de ise yine onun emri ile **Hâkimiyet-i Milliye** çıkarıldı. İstanbul'dan Ankara'ya taşınan **Yunus Nadi**'nin **Anadoluda Yeni Gün** ve **Mehmet Âkif Ersoy** ile Eşref Edip'in **Sebilürreşat**'ı ile Konya'dan Ankara'ya getirilen Abdülgani Ahmet Doyran'ın **Öğüt** gazetesi Ankara'da Millî Mücadele hareketine destek vermişlerdir. Ancak bu yayın organları Anadolu'nun farklı merkezlerine yeterince gönderilemiyor, millî hareketin amacını dış kamuoyuna anlatmada yetersiz kalıyordu.

Millî Mücadele'nin askerî alanda başarıya ulaştığı ve anlaşmanın imzalandığı Ekim 1922'deki **Mudanya Mütarekesi**'ne kadar Ankara yönetimi İstanbul Hükûmeti ve işgal kuvvetlerinin olumsuz haber, bilgi ve propagandası ile uğraşmak durumunda kalmıştır. Sadece İstanbul'da değil Anadolu'da işgal altında olan ya da millî hareketin tam denetim sağlayamadığı bölgelerde İstanbul Hükûmeti ve işgal kuvvetlerince kurulan ya da desteklenen basın organları millî hareketin aleyhine yaptıkları yayınlarla halkı Ankara yönetimi aleyhine kışkırtmaya çalışıyorlardı. Anadolu'nun farklı bölgelerinde millî harekete karşı soğuk davranılması ve çıkan isyanlarda bu yayınların önemli etkisi vardır.

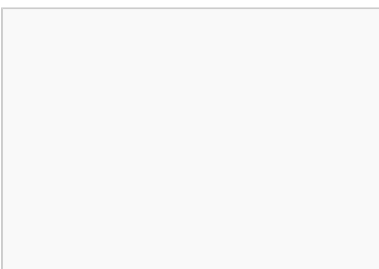
Anadolu Ajansının kuruluşu ve önemi burada ortaya çıkıyordu. Öncelikle iç kamuoyunun haber ve bilgi alma ihtiyacı karşılanacaktır. Güçlü olmasa da yerel basın organlarının millî hareketin amacı, siyasi ve askerî alandaki çalışmalar kısa zaman dilimi içerisinde yerel basın ya da Ajansın bültenleri aracılığı ile doğrudan kamuoyuna ulaştırılacaktır. Ajans bültenlerinin bir diğer etkisi işgal altındaki bölgeler, İstanbul ve yurt dışında görülecektir. İstanbul başta olmak üzere işgal altında kalan bölgelerdeki halk ve Ankara yönetimini destekleyen basın organları millî hareketle ilgili haber ve bilgi alma ihtiyacını Anadolu Ajansının bültenlerinden karşılayacaktır. Avrupa başta olmak üzere dış kamuoyu ve dış basın organlarının Millî Mücadele hareketi ile ilgili doğrudan haber ve bilgi alabildikleri kaynak Ajans bültenleri olacaktır. Bu dönem boyunca millî hareket dış kamuoyuna emperyalist bir amacının olmadığını, isteğinin **Misak-ı Millî** sınırları içerisinde bağımsız bir devlet kurmak olduğunu Ajans bültenleri ve diğer organlar aracılığı ile duyurmuştur.

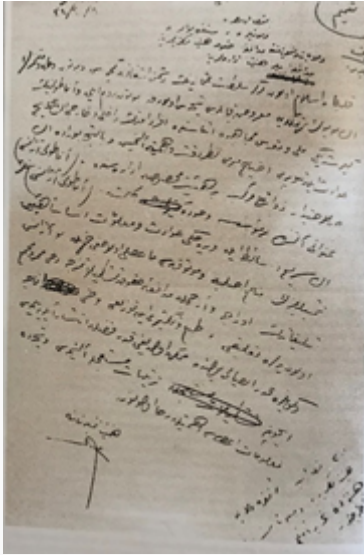
Anadolu Ajansının kurulduğu dönem millî hareketin dışarıda meşruiyet sorunu yaşadığı tarihlere rastlamaktadır. Sivas Kongresi'nde Meclisin tekrar toplanması kararı alınmış ancak Kongre toplantısının İstanbul'da yapılması yönünde irade ortaya koymuştur. İstanbul'da toplanan Meclisin Misak-ı Millî'yi kabul etmesinden sonra 16 Mart 1920'de **İstanbul'un işgal edilmesi** ve bazı milletvekillerinin tutuklanması ile dağılmış ve 23 Nisan 1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi toplanmıştır. Meclisin Ankara'da toplanması millî hareketin meşruiyet sorununu ortadan kaldırmıştır. Anadolu Ajansının kurulması bu döneme rastlamaktadır.

Bu dönemde, Osmanlı Millî Telgraf Ajansı çalışmalarını sürdürüyordu. Osmanlı İmparatorluğunda 19. yüzyıl sonlarında kurulan Türkiye Ticaret Ajansı ve 20. yüzyıl başlarında kurulan Osmanlı Ajansı'ndan sonra Salih Gürcü tarafından 1911 yılında yarı resmî nitelikli olarak Osmanlı Telgraf Ajansı kurulmuş, Birinci Dünya Savaşının başlamasının ardından Kasım 1914'te kapanmıştır. Yerine Erzurum Milletvekili Hüseyin (Tosun) Bey tarafından Osmanlı Millî Telgraf Ajansı kurulmuştur. Önceki ajansa tanınan imtiyazlar bu ajansa da tanınmıştır. Savaş sonrasında bu ajans da kapanmış, Ekim 1918'den itibaren Türkiye Havas Reuter Ajansı kurulmuştur. Yeni ajansın yönetiminde Osmanlı Devletinden de temsilci bulunmasına, bütçeden kaynak aktarılmasına rağmen Ajansın yönetimi ağırlıklı olarak İngiltere ve Fransa'nın eline geçmiştir. Atatürk bu ajansın çalışmalarından ve Millî Mücadele aleyhindeki tutumu ile İstanbul'daki Matbuat Umum Müdürlüğünden memnun değildir. Aralık 1919'da İstanbul'daki Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya çektiği bir telgrafta Matbuat Müdürlüğü ve ajansta bir gelişme görmediğini ve bunu iyi bulmadığını belirtir. Millî hareketin doğrudan kendisine bağlı bir ajansa ihtiyacı olmasına rağmen kurulmasına yönelik çalışmalar ancak 1920 Nisan ayı başında gerçekleşmiştir.

Bir ajans kurulmasına yönelik fikir **Halide Edip Adivar** ve Yunus Nadi Abalıoğlu'nda gelmiştir. Ankara'ya gitmek için 31 Mart 1920'de Geyve-Akhisar (şimdiki Pamukova) istasyonunda aralarındaki konuşma sırasında bir ajans kurulması fikri Halide Edip Adivar'dan gelir. Ankara'ya gider gitmez bir ajans kurmalarını, yurt içi ve dışına millî hareketin amacını anlatmayı teklif eder. Yunus Nadi ise ajanstan sonra haber yayını için teşkilata, yayınlanacak içeriğin önemine vurgu yapar. Adivar kurulacak ajansın ismini de Türk Ajansı, Ankara Ajansı veya Anadolu Ajansı olarak teklif eder. Yunus Nadi'nin Anadolu Ajansı ismini benimsemesiyle bu isim üzerinde karar kılarlar. 1 Nisan'da Ankara'ya gelirler, 4 veya 5 Nisan akşamı Mustafa Kemal'le yaptıkları görüşmede ajans konusunda aldıkları kararı iletirler. Görüşmede Adnan ve Cami Beyler de vardır. Ajansın kurulması fikri kabul edilir. Halide Edip ve Yunus Nadi millî politikayı öğreninceye kadar ilk günler yayınlanacak bültenler Mustafa Kemal tarafından görülecektir. Alınan karar doğrultusunda Mustafa Kemal, Ajansın kurulduğunu ülke sathına duyuracaktır.

Görüşme sırasında Halide Edip, ülkede yaşayan insanların ve dış dünyanın haber ve bilgi alamadıkları için millî hareketin amacını anlamadığını, Ajansın kurulmasından sonra bültenlerin telgrafhanesi olan her yere ulaşacağını, olmayan yerlerde cami duvarlarına asılacağını söyler. Alınan karar çerçevesinde dış basın getirtilerek dış kamuoyu hakkında bilgi alınacak, ayrıca günlük olarak yerli ve yabancı yayınlar ve haber kaynaklarından elde edilecek verilerle Anadolu Ajansı günde en az iki haber servisi yapacaktır.

Ajansın kurulduğunu bildiren telgraf (Osmanlı Türkçesi)

Ajansın kurulduğunu bildiren telgraf (Transkripsiyon)

Kuruluş kararının verildiği toplantıda Ajansın önemli bir misyon üstleneceği kararlaştırılmıştır. Hazırlanacak bültenlerle sadece millî hareket ile ilgili gelişmeleri değil, dış kamuoyu ve basınla ilgili bilgiler alınarak haber bültenleri aracılığı ile hedef kitleye ulaştırılması da amaçlanmaktadır. Bu dönemde böyle bir ajansa büyük ihtiyaç duyulması sebebiyle Mustafa Kemal ajans kurulması fikrini hemen benimsemiş ve en kısa sürede, en seri araçla kuruluş haberini duyurmuştur.

Mustafa Kemal tarafından 8 Nisan 1920’de “müstaceldir” (aceledir) ibareli çekilen tamim telgraf “kolordulara, vilayetlere, müstakil livalara, vilayet ve elviyeyi müstakile, müdafaa-i hukuk heyeti merkeziyelerine, müdafaa-i milliye heyet-i idarelerine” ulaşır (bk. Görsel-1). Telgraf, 20. Kolordu’ya, Ankara Vilayeti’ne, Heyet-i Merkeziye’ye ve Mebusan Heyeti’ne de tebliğ olunur.

Telgrafta, “İslam’ın merkezi olan Osmanlı Devleti merkezi” İstanbul’un işgal altına alınması ile bütün vatan ve milletin

en büyük tehlikeye maruz kalması sonucunda “bütün Rumeli ve Anadolu’nun giriştiği millî ve kutsal mücadele sırasında Müslümanların iç ve dışa ait en doğru bilgi ile aydınlanmalarının” zorunluluğunun dikkate alındığına vurgu yapılmaktadır. Devamla, en yetkili kişilerden oluşan bir kurul yönetiminde Anadolu Ajansı adında bir kurum oluşturulduğu bildirilmektedir. Ajans bültenlerinin haber ve bilgi kaynağı olarak **Heyet-i Temsiliye** işaret edilmekte, haberin esas kaynağına ulaşılabileceğine vurgu yapılmaktadır. Ajans bültenlerinin basılması, dağıtılması ve hedef kitleye ulaştırılması konusunda **Müdafaa-i Hukuk teşkilatları** görevlendirilmektedir. Bültenlerin ulaştırılacağı merkezler sadece il ve ilçeler değil kasaba ve köyler de vardır.

Telgraf metni dönemin özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Ülkenin büyük bölümü ve başkent İstanbul işgal altındadır. Ancak Anadolu ve Rumeli’de girişilen bir millî mücadele vardır. Müslümanların ülke içi ve dışında bilgilenebilmesi ihtiyacı vardır ve bu bilgilenebilme ihtiyacı özellikle Heyet-i Temsiliye konusunda olmaktadır. Başka bir ifadeyle Anadolu hareketi konusunda ülkedeki insanlar kadar dışarıdaki insanların da bilgiye ihtiyacı vardır. Ayrıca Ajans bültenlerinin sadece dönemin medyası için değil doğrudan insanlara ulaştırılacağı, ulaştırılması gerektiği kayıt altına alınmış olmaktadır. Olağan dönemlerde olmaması gereken bir uygulama kuruluşundan itibaren Anadolu Ajansı tarafından yapılmış ve önce Heyet-i Temsiliye daha sonra ise Büyük Millet Meclisi ve Millî Mücadele hareketine ilişkin bilgiler doğrudan hedef kitleye ulaştırılmıştır. Atatürk’ün Ajansın kuruluşu ile ilgili çektiği telgraflar Genelkurmay ATASE Başkanlığı tarafından yayınlanmıştır.

Anadolu Ajansının çalışmalarını yürüttüğü ilk merkez Ankara Keçiören’deki sonra Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü olan Ziraat Mektebinde ayrılan bir odadır. Bu bina aynı zamanda Mustafa Kemal’in de çalışmalarını yürüttüğü merkezdir. Buraya getirilen İngilizce gazetelerin siyasi haberlerini Halide Edip tercüme eder. Ulaşılan ya da ele geçirilen yabancı basının Ankara’ya gönderilmesi için Mustafa Kemal farklı merkezlere telgraflar çeker. 12 Nisandan itibaren Mustafa Kemal’in Osmanlı Bankasından temin ettiği bir daktilo ile haberler yazılmaya başlanır. Ziraat Mektebinden sonra Ajans Ulus’ta Öğretmen Okulu binasının bodrum katında çalışmalarını yürütür ve birkaç yer değiştirmeden sonra Samanpazarı’ndaki iki katlı binaya taşınır.

Mustafa Kemal sadece Ajansın kuruluşu sırasında ve ilk günlerinde değil sonraki dönemdeki çalışmalarıyla yakından ilgilenir. Bazı merkezlerde Anadolu Ajansı bültenlerinin ilgili yerlere asılmadığı, vatandaşlara ulaşmadığına ilişkin gelen şikâyetler üzerine sorunun giderilmesini ister. Ajans bültenlerinin İstanbul basını ve vatandaşlar için önemini bildiği için Bursa’ndaki 14. Kolordu Komutanlığı, Balıkesir’de 61. Fırka Kumandanlığı ve *Mudanya* Kaymakamlığına çektiği telgraflarda Ajans bültenlerinin kayıkçılar ve vapur kaptanları aracılığı ile İstanbul’a ulaştırılmasını ister. İstanbul halkının millî hareketle ilgili haberlere duyduğu ilgi ve dönemin şartları gereği basının Anadolu’ya muhabir göndererek haber almalarının mümkün olmaması sebebiyle basın bu bültenlere büyük önem verir. Bültenler sadece Bursa ve Balıkesir üzerinden değil Kastamonu, İnebolu üzerinden de İstanbul’a ulaştırılır. İstanbul’a ulaşan bültenler kayıkçılar tarafından önceleri parasız olarak verilir. Gazetecilerin bültenlere rağbetini gören kayıkçılar daha sonra bunları para ile satmaya başlarlar. Bültenlerde verilen haberlerin büyük bölümü Ankara Hükümetinin resmî açıklamaları ve resmî tebliğ niteliğinde olsa da bültenlere ilgi yoğundur.

Ajansın etkinliğini artıran bir diğer gelişmeyi 6 Mayıs 1336 (1920) tarih ve 2 numaralı İcra Vekilleri Heyeti” (Bakanlar Kurulu) kararı ile İstanbul basını ve haberleşmeye sansür konulması oluşturur. Bu karar ile İstanbul’la yapılacak her türlü iletişim yasaklanmaktadır. İstanbul’dan gelecek olan resmi evrak ve basın iade olunacak, iade etmeyen memurlar vatana ihanet suçuyla yargılanacaktır (m.1). Alınan kararlar özel ve ticari posta ve telgraf iletişimi sansüre tabi ve

mektuplar açık olmak şartıyla serbest bırakılacaktır (m. 2). İletişim Türkçe olacak, Fransızca iletişim için gerekli oranda merkez belirlenecektir (m.3). Karar çerçevesinde iç kısımlarda Ankara, Sivas, Diyarbakır, Konya, Kastamonu, Afyonkarahisar, Eskişehir, Bursa, Erzurum, Van, Salihli, Akhisar, Milas, Muğla; sahilde ise Antalya, Fethiye, Marmaris, Bodrum, Kuşadası, İnebolu, Sinop, Samsun, Trabzon, Giresun, Bandırma, Biga sansür merkezleridir. Trabzon, Sivas, Ankara, Antalya ve Bursa'da sansür müfettişliği bulunacaktır. Ankara yönetiminin hâkim olduğu bölgelerde Millî Mücadele aleyhinde yayın yapan basın organlarına izin verilmemiştir. Sansür kararının milletvekillerini de kapsamı ve memurların gelen mektupları okuyacak olmasından dolayı tartışmalar yaşanmış, sorun üç milletvekilinden oluşan bir sansür komisyonu kurularak aşılmıştır.

Ankara Hükûmetince konan sansürle İstanbul başta olmak üzere işgal bölgelerinden gelecek basın organları yasaklandığı gibi her türlü iletişime sansür konması haber ve bilgi alma noktasında Anadolu basını ve vatandaşlar için Anadolu Ajansını kurumsal tek haber ve bilgi kaynağı haline getirmiştir. Doğrudan Ankara Hükûmetine bağlı olarak yayın yapan *Hâkimiyet-i Milliye* ile birlikte Anadolu Ajansı, Millî Mücadele'nin sesi olmuştur. Gazeteden farklı olarak ajans bültenleri telgraf tellerinin ulaşabildiği her noktaya ulaşarak kamuoyuna doğru ve güncel haber ve bilgileri ulaştırmış, mücadeleyle ilgili oluşturulan olumsuz propagandaya cevap vermiştir. Olumsuz propaganda o kadar etkilidir ki Anadolu'nun farklı yerlerinde isyanlar çıkmış bunların engellenmesi ve Millî Mücadele'nin amacını anlatmak üzere 27 Nisan 1920'de Meclis tarafından Yunus Nadi Abalıoğlu başkanlığında İrşat Encümeni kurulmuş ve ülkenin farklı yörelerindeki insanlar aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bu dönemde Ajansın misyonu sadece haber ve bilgi vermek değil aynı zamanda olumsuz propagandaya karşı koymak ve halkı aydınlatmaktır.

Basının şemsiye kuruluşu olarak 7 Haziran 1920'de TBMM'nde kabul edilen 6 Sayılı Kanunla Başbakanlığa bağlı olarak **Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü** kuruldu. Başlangıçta istihbarat da bu genel müdürlüğün altında yer almış ancak 25 Aralık 1921'de çıkarılan 79 Sayılı Kanunla istihbarat ayrılmış ve Matbuat Umum Müdürlüğü (Basın Yayın Genel Müdürlüğü) olarak Dışişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. Genel müdürlüğün kurulmasından sonra irşat/aydınlatma çalışmaları bu genel müdürlük tarafından yapılmış, bu amaçla yurt içi ve dışında temsilcilikler oluşturmuştur. Yeni genel müdürlüğe Anadolu Ajansı ile birlikte *Hâkimiyet-i Milliye* ve 07 Şubat 1920'de yayın hayatına başlayan *Ceride-i Resmîye* (*Resmî Gazete*) bağlanmış, yurt içi ve yurt dışındaki basına yapılan yardımlar bu kurum aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Genel Müdürlüğün bütçesi sınırlıdır. Toplam dört maddeden oluşan Kanunun 4. maddesinde verilen kadro cetveline göre bütçeye konan 1,5 milyon kuruşluk bütçenin 1 milyon 250 bin kuruşu istihbarat ve irşada, 250 bin kuruşu ise Genel Müdürlüğün diğer giderlerine ayrılmıştır. Genel Müdüre aylık 5000 kuruş, Anadolu Ajansı Müdürüne ise 2500 kuruş maaş bağlanması karar altına alınmıştır.

Anadolu Ajansının Mart 1924'te yapılan bütçe görüşmeleri sırasında şirketleşmesi tartışılmıştır. Ajansın 612 merkeze telgrafla haber ilettiği belirtilerek yıllık 50-60 bin lira ile diğer ülkelerdeki ajanslarla yarışamayacağı gündeme getirilmiştir. "Birkaç yüz bin lira" ile yenedin oluşturulacak ve yıllık 50 bin lira yardımıyla Ajansın kendisinden beklenen görevleri yerine getirebileceği belirtilmiştir. Tartışmalar sırasında "milli ajansın, doğrudan doğruya" devlet bütçesi ve devlet tarafından atanan ve görevden alınan memurlarla idare edilemeyeceği belirtilerek Ajansın özel teşebbüse devredilmesi önerilmiştir. Dışişleri Bakanı **Tevfik Rüşü Aras**, Ajansın şirketleşmesi isteğinin Atatürk'ten geldiğini belirtmektedir.

Ajans, ertesi yıl mali bütçesi döneminde 1 Mart 1925'te Anonim Şirket statüsünü kazanmıştır. Anadolu Ajansı, Türk

Anonim Şirketinin sermayesi her birisi 10'ar lira olan 2.000 hisse ile 20.000 lira olarak belirlenmiştir. Sermaye İş Bankasının kuruluşunda olduğu gibi Atatürk tarafından sağlanmıştır. Hisselerin % 50'lik kısmı olan 1000 hissesi Tevfik Rüştü Aras'a verilmiş, fakat Aras 1930'da, Ajans Genel Müdürü Muvaffak Menemencioğlu'na verdiği 50 hisse dışındaki 950 hisseyi önce **Cumhuriyet Halk Fırkası**na daha sonra görüşünü değiştirerek 15 Ocak 1931 tarihli mektubu Hazine'ye bağışlamıştır. Hisselerin 3.500 liralık 350 adedi Ajans çalışanlarına verilirken, 75'er hissesi milletvekilleri **Ahmet Ağaoğlu**, Mahmut Soydan, **Yakup Kadri Karaosmanoğlu**, **Falih Rıfıkı Atay**, **Ruşen Eşref Ünaydın**, Tevfik Kamil Koperler (25 hisse) ve 25 hissesi Belgrat Büyükelçisi Hikmet Bayur'a, diğer bazı hisseler ise Ajans yönetimindeki isimlere verilmiştir. Şirketleşmeden sonra ilk yönetim kurulu toplantısı 21 Mayıs 1925'te yapılmıştır. Şirketleşme öncesi ve sonrasında Ajans kuruluşundan itibaren sürekli olarak devlet bütçesinden yardım almış, bu yardımlar Matbuat Umum/Basın Yayın Genel Müdürlüğü, Dışişleri, Turizm ve Tanıtma Bakanlıkları aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

Ajans, 1 Mart 1925'te Havas-Reuter ile karşılıklı ve eşit şartlarda uluslararası haberleşmeyi gerçekleştirmek üzere anlaşmış ve Havas-Reuter İstanbul'daki bürosunu kapatmıştır. Ajans şirket statüsüne geçtikten sonra haber üretimin artırmış ve bülten çeşidini 12'ye çıkarmıştır. Fransızca basın ile birlikte malî ve ekonomik tahliller, deniz aşırı uçak, telsiz sürküler, telsiz gibi servisler vardır. Anadolu Ajansının, şirketleşmesinden 87 yıl sonra 2012'de sermaye yapısı değiştirilmiş ve sermayesi 20.000 liradan 50.000 liraya çıkarılmıştır. 2015 yılında ise yapıda daha köklü bir değişiklik yapılarak sermayesi 1 milyon Türk lirasına çıkarılmış ve şirkette hazine tarafından kontrol edilen hisse oranı %97.8'e yükseltilmiştir. Ajans şirketleşmesine rağmen tüzüğünün ilk maddesinde görev alanı habercilik olarak belirtilmiş ve Türkiye'nin haber tekeli elinde bulundurmıştır.

Ajans şirketleşmesine rağmen tüzüğünün ilk maddesinde görev alanı habercilik olarak belirtilmiştir. Yeni devletin temellerin atıldığı dönemde kurulan Anadolu Ajansı devletin sesi olmaya çalışmış, şirketleşmesinden sonra başlayan dışa açılma politikası çerçevesinde dünyanın farklı merkezlerinde temsilcilikler açmış, Atatürk'ün hayatı boyunca kamuoyuna yaptığı açıklamalarda Ajans ön planda yer almıştır.

Nurettin GÜZ

KAYNAKÇA

ABALIOĞLU, Y. N., **Ankaranın İlk Günleri**, Sel Yayınları, Ankara 1955.

ADIVAR, H. E., **Türkün Ateşle İmtihani**, Atlas Kitabevi, İstanbul 1983.

ASLAN, B., "Millî Mücadele Döneminde Halkı Aydınlatma ve Propaganda Faaliyetleri Yürüten Önemli Bir Komisyon: İrsad Encümeni", **Atatürk Dergisi**, C IV, S 2, Şubat 2004.

BARLAS, A. İ., "Ajans'tan Hatıralar", **Tarih ve Toplum**, S 39, Mart 1987.

BENGİ, H., "Tarihsel Süreç İçinde Anadolu Ajansı'nın Özgün Kurumsal Yapısı (1920-2011)", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S 50, Güz 2012.

BENGİ, S. H., "Ülkelerin Bağımsızlık Mücadeleleri ve Haber Ajansları İlişkisi - Anadolu Ajansı Örneği", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S 100, Ankara 2019.

ÇAPANOĞLU, M. S., **Basın Tarihimizde İlave**, Yeni Doğu Matbaası, İstanbul 1960.

ÇAPMAN, N., **Kitle Haberleşmesi**, Etiket Matbaası, İzmir 1970.

Düstur, 3. Tertip, C.I-III, 2. Baskı, Ankara Başvekâlet Müdevvenat Müdüriyeti, Ankara 1953.

GENCOSMAN, K. Z., **Atatürk Ansiklopedisi**, VII. Cilt, May Yayınları, İstanbul 1971.

GÜNEŞ, İ., **Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Düşünsel Yapısı (1920-1923)**, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir 1985.

GÜZ, N., **Basında Muhalefet**, GÜ İletişim Fakültesi Yayını, Ankara 1993.

GÜZ, N., ŞAHİN, M., "Atatürk'ün Kurduğu Anadolu Ajansının Şirketleşmesi", **Atatürk Haftası Armağanı Dergisi**, Genelkurmay Personel Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayını, S 44, 10 Kasım 2017.

GÜZ, N., **Türkiye'de Basın İktidar İlişkileri**, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2005.

Harp Tarihi Vesikaları Dergisi, Yıl 6, S 19, Mart 1957.

İSKİT, S. R., **Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları**, Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü, İstanbul 1943.

JAESCHKE, G., **Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeler**, Çev. C. Köprülü, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1971.

KALEMCİ, A., "Anadolu Ajansı Nasıl Kuruldu?", **Kitap Belleten**, Yıl 1, S 2, Aralık 1960.

KARDEŞ, F., **60 Yılın Hikayesi**, Basın Yayın Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara 1980.

KOLOĞLU, O., **Havas-Reuter'den Anadolu Ajansı'na**, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Ankara 1994.

ORAL, F. S., **Türk Basın Tarihi**, Doğu Matbaası, Ankara 1986.

ÖZKAYA, Y., "Millî Mücadele Başlangıcında Basın ve Mustafa Kemal Paşa'nın Basınla Münasebetleri", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C I, S 3, Temmuz 1985.

ÖZKAYA, Y., "Millî Mücadele'de Anadolu Ajansı'nın Kuruluşu ve Faaliyetine Ait Bazı Belgeler", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C I, S 2, Mart 1985.

ÖZTOPRAK, İ., **Kurtuluş Savaşında Türk Basını**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayını, Ankara 1981.

ÖZTÜRK, K., **Atatürk'ün T.B.M.M. Açık ve Gizli Oturumlarındaki Konuşmaları**, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara 1981.

ŞAHİN, M., **Ajans Gazeteciliği ve Haber Ajansları**, Pelikan Yayınları, Ankara 2012.

ŞAPOLYO, E. B., **Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın**, Güven Matbaası, Ankara 1969.

TAMER, A., **İrade-i Milliye**, TÜSTAV Yayını, İstanbul 2004.

TBMM ZC, (1336-1920) D.1, C. I-II, 27.04.1336

TEKELİ, S., **Atatürk ve Anadolu Ajansı**, 2. Baskı, Kozan Ofset, Ankara 2005.

TUNAYA, T. Z., **Türkiye'de Siyasi Partiler**, Cilt II, 2. Baskı, Hürriyet Vakfı Yayını, İstanbul 1986.

“Türkiye’de Basın Yayın”, **Halkevleri Dergisi**, S 102, 1975.

YUST, K., **Kemalist Anadolu Basını**, Çev. N. E., Yay. Haz. O. Koloğlu, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayını, Ankara 1995.

20/05/2022 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/anadolu-ajansi/?pdf=3860> adresinden erişilmiştir